

OBRAĆANJE

(Isključivo za medije. Nije zvaničan dokument)

Hag, 12. jun 2013.

Obraćanje sudije Theodora Merona, predsednika Mehanizma za međunarodne krivične sudove i predsednika Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju Savetu bezbednosti Ujedinjenih nacija 12. juna 2013.

Gospodine predsedniče, ekscelencije, dame i gospodo:

Čast mi je što se ponovo mogu pojaviti ovde pred vama kao predsednik Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju i kao predsednik Mehanizma za međunarodne krivične sudove. Čestitam njegovoj ekscelenciji ambasadoru ser Marku Lyallu Grantu iz Ujedinjenog Kraljevstva na tome što je njegova preuzela funkciju predsedavajućeg Saveta bezbednosti. Ujedinjeno Kraljevstvo je već dugo veliki zagovornik međunarodne pravde i želim joj mnogo uspeha tokom predsedavanja.

Kao i prošlog decembra, danas stojim pred vama u dvostrukom svojstvu i u skladu s tim ću podneti dva izveštaja: jedan o napretku postignutom u vezi sa Strategijom okončanja rada MKSJ i drugi o radu Mehanizma i pripremama za početak rada haškog ogranka Mehanizma koji će uslediti za nekoliko kratkih nedelja. Pismeni izveštaji koji se odnose na obe ove institucije podnieti su Savetu prošlog meseca. Osim toga, podsećam Savet bezbednosti da je u odnosu na MKSJ u aprilu podnet poverljivi izveštaj u skladu s Rezolucijom 2081 (2012). U današnjem obraćanju ću istaći određena ključna pitanja, umesto da detaljno ponavljam sadržaj tih izveštaja.

Međutim, pre nego što počnem, želeo bih da izrazim zahvalnost neformalnoj Radnoj grupi Saveta bezbednosti za ad hoc međunarodne sudove, koja deluje pod sjajnim vođstvom Gvatemale, na njenoj kontinuiranoj podršci radu Međunarodnog suda. Takođe bih odao priznanje neprocenjivoj podršci koju MKSJ i Mehanizmu pruža Služba pravnog savetnika.

* * *

Gospodine predsedniče, ekscelencije, dozvolite mi prvo da vas obavestim o napretku učinjenom na okončanju mandata i zatvaranju MKSJ.

Međunarodni sud je mnogo toga postigao otkako sam podneo svoj prethodni izveštaj prošle jeseni. Međunarodni sud je okončao postupke u tri predmeta: predmete Haradinaj i drugi, Tolimir i Stanišić i Župljanin. Od podnošenja mog izveštaja u maju, okončana su još dva suđenja, sa izricanjem prvostepenih presuda u predmetima Prlić i drugi i Stanišić i Simatović krajem maja.

Kao što je detaljno navedeno u mom izveštaju Savetu podnetom u maju, Međunarodni sud je takođe okončao žalbene postupke u dva predmeta: Lukić i Lukić i Perišić. Ostali predmeti u žalbenom postupku se odvijaju svojim tokom, pri čemu su pretresi po žalbama održani u kompleksnom predmetu sa više žalilaca Šainović i drugi, kao i u predmetu Đorđević i u vezi sa žalbom na osnovu pravila 98bis u predmetu Karadžić.

Preostalo je da se završe samo četiri suđenja koja se tiču osnovnih krivičnih dela navedenih u Statutu. Tri od četiri predmeta se odnose na optužene koji su kasno uhapšeni, i to su predmeti Karadžić, Hadžić i Mladić. Predmet Hadžić se odvija prema planu i očekuje se da će biti okončan do kraja 2015. godine. Suđenje u predmetu Mladić se takođe odvija prema planu i očekuje se da će biti okončano polovinom 2016. godine, kako je prethodno i predviđeno.

Sada se očekuje da će predmet Karadžić, za koji se prvobitno predviđalo da bude okončan do kraja decembra 2014, biti okončan do jula 2015. godine. Kao što je detaljno navedeno u mom izveštaju podnetom u maju, postoje brojni faktori koji su doveli do ovog odgađanja, među kojima su vreme koje je utrošeno na administrativna pitanja nevezana za svedočenje, koje je bilo duže od očekivanog.

Jedini preostali predmet u prvostepenom postupku je predmet Šešelj. Pretresno veće je izricanje presude u tome predmetu zakazalo za 30. oktobar 2013. godine, tri meseca kasnije nego što je bilo predviđeno u mom prethodnom izveštaju prošlog novembra. Razlozi za ovo odgađanje uključuju odlazak iskusnog osoblja, kao i istovremenu angažovanost svih sudija na drugim tekućim predmetima.

Kada se radi o predmetima pred Međunarodnim sudom koji su u žalbenom postupku, želeo bih prvo da zastanem i izrazim zahvalnost članovima Saveta bezbednosti na tome što su prepoznali potrebu da se na MKSJ ponovo uspostavi pun sastav stalnih sudija, kao i na time što su preduzeli s tim u vezi.

Presuda po žalbi na osnovu pravila 98bis u predmetu Karadžić očekuje se u julu 2013. Takođe se očekuje da će predmet Šainović i drugi sa više žalilaca biti okončan do decembra 2013. godine, kako je prethodno i bilo predviđeno.

Presuda po žalbi u predmetu Đorđević sada se očekuje u decembru 2013. godine, dva meseca kasnije nego što je prethodno bilo predviđeno. Ovo odlaganje je nastalo zbog potrebe da se u veću zameni sudija zbog svog odlaska s Međunarodnog suda, velikog obima posla drugih sudija koji su članovi tog veća i drugih faktora, kako je navedeno u mom izveštaju iz maja.

Došlo je do malog odlaganja u odnosu na predviđeni završetak presude po žalbi u predmetu Popović i drugi, sa više žalilaca, koja se sada očekuje u oktobru 2014. godine. Kako je detaljnije objašnjeno u mom pismenom izveštaju dostavljenom u maju, do ove promene je došlo usled kompleksnosti predmeta koja je iziskivala dodatne pripreme pre žalbenog pretresa.

Za one predmete čiji su predviđeni datumi okončanja izmenjeni usvojeno je više različitih mera kako bi se odgađanja svela na najmanju moguću meru, uključujući i preraspoređivanje dodatnog pravnog osoblja kako bi pomoglo sudijama u pisanju presuda.

Kako je Savet bezbednosti već obavešten, trenutno se očekuje da će žalbeni postupak u tri predmeta potrajati duže od 31. decembra 2014. godine. U dva predmeta, Tolimir i Stanišić i Župljanin, predviđeni datumi okončanja žalbenog postupka uslediće samo nekoliko meseci nakon ovog datuma. I dalje iznalazimo načine da predviđene datume okončanja u ovim predmetima, zapravo, u svim našim predmetima, pomerimo unapred. Međutim, očekuje se da će eventualni žalbeni postupak u trećem predmetu, predmetu Prlić i drugi, biti završen tek polovinom 2017.

U vezi s predmetom Prlić i drugi, napominjem da i dalje postoji mogućnost da se eventualne žalbe u ovom predmetu rešavaju pred Mehanizmom, umesto pred Međunarodnim sudom. Treba da sačekamo i vidimo šta će se desiti. Isto tako, još uvek nije jasno da li će se eventualne žalbe u predmetu Stanišić i Simatović rešavati pred Mehanizmom ili pred MKSJ.

Sve u svemu, iako je Međunarodni sud ostvario ogroman napredak u mnogim aspektima, u određenim postupcima došlo je do nekih odgađanja, kako je detaljno objašnjeno u mom izveštaju Savetu.

Veoma mi je žao zbog ovih odgađanja. Međutim, želeo bih da odmah podsetim Savet da mnogi od faktora koji su doveli do njih nisu nepoznati u pravosudnim i krivičnim postupcima širom sveta.

Što je još važnije, iako neočekivani razvoj događaja može dovesti do odlaganja u bilo kom krivičnom predmetu, njegov uticaj na efikasno okončanje postupka je uvećan jedinstvenom situacijom i mandatom Međunarodnog suda. Stoga, na primer, tipične teškoće i nepredvidivost koji se javljaju u identifikovanju, pripremanju i izvođenju dokaza su mnogo puta veće na Međunarodnom sudu koji se nalazi daleko od mesta navodnih zločina, gde većina svedoka mora biti prebačena sa udaljenosti od više hiljada kilometara kako bi se pojavila u sudnici, kada se zvanični jezici Međunarodnog suda razlikuju od jezika koje govore optuženi i većina svedoka, što za posledicu ima konstantno prevođenje svedočenja svedoka i izuzetnih količina dokumentarnih dokaza. Obim i kompleksnost navodnih zločina i vidova individualne krivične odgovornosti u predmetima koji se vode pred Međunarodnim sudom samo povećavaju te izazove.

Kao što sam već objasnio Savetu, predstojeće zatvaranje Međunarodnog suda takođe nameće svoje izazove, što se prvenstveno odnosi na zadržavanje visokokvalifikovanog osoblja preko potrebnog za ekspeditivno i uredno okončanje rada Međunarodnog suda .

Gospodine predsedniče, ekscelencije, želim da naglasim Međunarodni sud preduzima sve napore da što je pre moguće završi svoje preostale pravosudne poslove, u potpunosti poštujući fundamentalna prava optuženih i žalilaca na redovan zakonski postupak u skladu s međunarodnim standardima. Kao što je navedeno u izveštaju Savetu bezbednosti od 15. aprila, Međunarodni sud je takođe sačinio konsolidovan, sveobuhvatan plan u kojem su izloženi postupci i procedure za konačno okončanje rada Međunarodnog suda. U međuvremenu, moje kolege sa Međunarodnog suda i ja ostajemo zahvalni Savetu bezbednosti na njegovoj kontinuiranoj podršci, kao što sam i ja zahvalan sudijama i svem osoblju Međunarodnog suda na njihovoj dubokoj posvećenosti našem radu.

* * *

Sada bih želeo da se osvrnem na rad Mehanizma za međunarodne krivične sudove.

Na samom početku, sa zadovoljstvom saopštavam da su obavljene sve pripreme kako bi se 1. jula 2013. obezbedio bezbolan prenos funkcija sa MKSJ na haški ogranak Mehanizma godine, uz puno poštovanje odredbi

Rezolucije Saveta bezbednosti 1966 (2010). Očekujem da će Mehanizam, kada i zvanično postane interkontinentalna institucija, nastaviti da neometano funkcioniše kao što je to slučaj od kako je ogranak u Arushi počeo s radom prošlog jula. S tim u vezi želim da izrazim zahvalnost sekretaru i tužiocu Mehanizma zato što su to omogućili.

Nakon početka rada haškog ogranka u julu, a u skladu sa svojim mandatom, Mehanizam će preuzeti odgovornost za razne funkcije preuzete od MKSJ, uključujući izvršenje kazni, pružanje pomoći nacionalnim pravosudnim sistemima i zaštitu žrtava i svedoka iz predmeta koji su okončani pred MKSJ. Mehanizam će takođe imati nadležnost da rešava po žalbama na presude ili kazne koje je izrekao MKSJ, ako najava žalbe bude podnesena nakon 1. jula 2013. (kao što je već pomenuto), nadležnost da vrši preispitivanja presuda koje je izrekao MKSJ i da vodi postupke zbog nepoštovanja suda, kao i nadležnost da odlučuje po zahtevima za pomilovanje ili ublažavanje kazne. Mehanizam je već preuzeo odgovornost za vođenje arhiva i MKSJ i MKSR, iako će potonji i dalje biti odgovoran za pripremu svojih spisa za prenos u Mehanizam.

Sa administrativne tačke gledišta, sve dobro funkcioniše. Mahanizam je izdao više uputstava i objavio druge smernice, čime je dodatno razvio svoje pravne regulatorne okvire. Rad na trajnim premisama Mehanizma u Arushi se odvija prema planu i sredstva su obezbeđena. Mehanizam zahvaljuje Vladi Ujedinjene Republike Tanzanije na podršci i saradnji u vezi s tim projektom.

Osvrćući se na pravosudni rad Mehanizma, napominjem da je doneto više odluka, kako je detaljnije navedeno u pisanom izveštaju. Od mog prethodnog izveštaja Savetu, Mehanizam je primio prvu žalbu na presudu, u predmetu Ngirabatware. Kao što sam ranije pomenuo, u budućnosti se očekuju dodatne žalbe na prvostepene presude MKSJ, uključujući eventualne žalbe u predmetima Šešelj, Karadžić, Hadžić i Mladić.

Mahanizam je takođe primio jedan broj podnesaka i zahteva u vezi s navodima o nepoštovanju suda. Ovakvi sporovi su primer neočekivanih ad hoc sudskih aktivnosti sa kojima se Mehanizam može suočiti.

Na kraju, u svojoj ulozi predsednika, doneo sam odluke u vezi sa izvršenjem kazni i zahtevom za preispitivanje jedne administrativne odluke. U međuvremenu, predsednik MKSR Vagn Joensen, koji obavlja funkciju dežurnog sudije Mehanizma u Arushi, takođe je doneo odluke po većem broju pitanja. Veoma sam zahvalan predsedniku Joensenu na njegovom radu u ime Mehanizma i na tome što se kao predsednik MKSR pokazao kao tako kolegijalan i efikasan partner Mehanizma.

Osim odgovornosti za sopstvene predmete, Mehanizam je uz podršku međunarodnih i regionalnih organizacija i tela, takođe odgovoran, za praćenje predmeta prosleđenih sa MSKR na nacionalne sudove radi suđenja.

Kako je objašnjeno u mom pisanom izveštaju, dva predmeta MKSR prosleđena su Francuskoj radi suđenje. Do finalizacije dogovora sa međunarodnim organizacijama o pomoći u praćenju ta dva predmeta, Mehanizam je sklopio privremene dogovore o praćenju. Veoma sam zahvalan francuskim vlastima na saradnju u vezi s ovim pitanjem.

MKSR je prosledio jedan broj predmeta Ruandi. Iako se neki od tih predmeta odnose na osobe koje su i dalje u bekstvu, u predmetu Uwinkindi početak suđenja očekuje se ove godine. Do finalizacije dogovora o praćenju, osoblje MKSR vrši privremeno praćenje pretpretresnih postupaka koji su u toku.

Želim da zahvalim vlastima Ruande na saradnji u okviru koje nam je omogućeno ovo praćenje, koje je jedan važan aspekt mandata Mehanizma, i, uopšte, na toploj dobrodošlici koju su mi poželeli prilikom moje prve zvanične posete Kigaliju prošlog decembra. Zahvalan sam na otvorenim i iskrenim razgovorima koje sam tamo vodio, kao i na kontinuiranoj saradnji Ruande s Mehanizmom. Nakon početka rada haškog ogranka Mehanizma, radujem se nadogradnji postojećih odnosa sa državama na području bivše Jugoslavije kako bi smo razvili isto tako produktivna i kooperativna partnerstva i saradnju sa državama na tom području.

Osvrćući se na pitanje izvršenja kazni, želeo bih da izrazim zabrinutost zbog situacije u Maliju, gde se 17 osoba koje je osudio MKSR nalazi na izdržavanju kazne. Ovih 17 osoba su sada u nadležnosti Mehanizma i sekretar Mehanizma pomno prati tamošnju bezbednosnu situaciju. Mehanizam takođe preduzima korake kako bi sproveo preporuke koje je dao jedan nezavisni stručnjak za kazneno-popravne ustanove, kojeg je sekretar angažovao da preispita praksu izvršenja kazni u dve države u kojima se trenutno izvršavaju kazne MKSR: u Maliju i Beninu.

U isto vreme, Mehanizam nastoji da proširi kapacitete za izvršenje kazni u Africi i preduzima energične mere kako bi sklopio sporazume o izvršenju kazni sa novim državama. Bili bismo posebno zahvalni Savetu i njegovim članovima na saradnji i vođstvu s tim u vezi.

Od početka rada ogranka u Arushi, Mehanizam je primio i obradio jedan broj zahteva za pomoć dobijenih od nacionalnih vlasti u vezi sa istragama, krivičnim gonjenjem i suđenjem osobama koje se terete u vezi sa genocidom u Ruandi. Mehanizam će 1. jula preuzeti sličnu odgovornost i u vezi sa zahtevima koji se odnose na događaje u bivšoj Jugoslaviji.

Na kraju, želeo bih da podsetim Savet da je Mehanizam odgovoran za suđenje trima osobama protiv kojih je optužnice podigao MKSR. Hapšenje ove trojice begunaca i njihovo prebacivanje u pritvor Mehanizma ostaje najvažniji prioritet, a tužilac Jallow ima primarnu odgovornost s tim u vezi. Ali, kako smo naučili iz iskustva na MKSJ, gde su poslednja dva begunca konačno uhapšena 2011. godine zahvaljujući radu srpskih vlasti i tužioca MKSJ Sergea Brammertza, države članice imaju neprocenjivu ulogu u obezbeđivanju hapšenja begunaca.

Sjedinjene Američke Države su nedavno ponovo potvrdile svoju privrženost, nudeći novčane nagrade osobama koje mogu pružiti informacije koje će dovesti do hapšenja i prebacivanja određenih begunaca, uključujući i svih devet begunaca koje je optužio MKSR, u sklopu svog programa Nagrada za pronalaženje ratnih zločinaca. Veoma smo zahvalni Sjedinjenim Američkim Državama na ovoj inicijativi, i ja pozivam ostale države članice da preduzmu korake kako bi se obezbedilo da svi preostali begunci optuženi pred MSKR, bez obzira na to da li će im se suditi pred Mehanizmom ili u Ruandi, budu uhapšeni i izvređeni pred sud. Zahvaljujući posvećenosti i saradnji država članica, MKSJ je uspeo da pronađe svakog od 161. lica protiv kojih je podigao optužnice. Od presudne je važnosti za nasleđe MKSR, a i za ostvarenje međunarodne pravde do koje nam je toliko stalo, da se sličan rezultat postigne u vezi s onima protiv kojih je optužnice podigao MKSR.

* * *

Pre nego što završim, moram pomenuti jedan značajan događaj: 25. maja 2013. navršilo se 20 godina od kako je ovaj Savet osnovao Međunarodni sud, Rezolucijom Saveta bezbednosti 827 (1993). Čelni ljudi Međunarodnog suda, sudije i zaposleni, zajedno sa zvaničnicima koji su predstavljali više država članica i drugima, obeležili su ovu prigodu u prisustvu Njegovog veličanstva, kralja Holandije, i podsekretara Ujedinjenih nacija za pravne poslove i pravnog savetnika UN Patricie O'Brien.

Veoma sam zahvalan Savetu na saopštenju u kojem se odaje počast ovom značajnom događaju i prepoznaju doprinosi Međunarodnog suda u proteklih dvadeset godina. Podjednako sam zahvalan Savetu i na tome što je prepoznao da Mehanizam igra ključnu ulogu u obezbeđivanju da predstojeće zatvaranje MKSJ i MKSR ne ostavi otvorena vrata nekažnjivosti. Kao što je podsekretar O'Brien rekla povodom obeležavanja dvadesetogodišnjice MKSJ, novo "doba odgovornosti postaje stvarnost", što je u velikoj meri ostvareno zahvaljujući radu MKSJ u protekle dve decenije. Uz kontinuiranu podršku međunarodne zajednice, a posebno, ovog Saveta, Mehanizam će održavati ovo važno nasleđe u godinama koje dolaze.

Zahvaljujem vam.

* * *